

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

III. Eius mors, Lutheranis in Transylvaniam aditum aperuit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

na ducatorum millia esse perhibentur. Quum vero Ferdinandus Monachi huius (sic enim etiam iam Cardinalis vulgo appellabatur) conatus & consilia suspecta haberet quasi cum Turcis colludentis; quum aperta vi vix posset aut auderet, quocumque modo e medio eum collere decrevit. Id negotii Castaldo datum; qui executionem viris quibusdam militaribus demandavit. Erat Georgius Binti in castello quodam ab se ædificato, loci amœnitate paucis cedente. Recepti in arcem absque vlla suspitione percussores, illucescente iam die ostium cubiculi pulsant; e quibus Ferrarius Castaldo ab epistolis, litteras quasi manu Georgij subscribendas præferens, continuo introducit. Eo intro misso, Cubicularium fores occludere volentem alius genu interferro prohibuit. Jam surrexerat Georgius, & Breviatio suo legendum intentus, ad mensam sedebat: quum Ferrarius ad eum familiariter accedit; tum porrectis litteris, dum Georgius calamum sumit ut nomen apponeret, Ferrarius pugione ei iugulum perit; ille vero exurgens, & Mariæ Virginis nomen inclamans, pugno eum percussit, viribus robustior in terram deiecit. Tum statim ad strepitum accurrens Sfortia Palauicinus, stricto ense, gravi vulnere medium quasi caput ei diuidit; hæc verba exclamanti: *Jesus, Maria! quid hoc est, fratres? Cædes hæc & famæ Ferdinandi parum honestam notam inussit (ob quam & à Sacra Sede excommunicatus fuit) & rebus magnum attulit detrimentum: quod præter reliqua mala, hæresis, cui Georgius hæctenus omnem aditum obstruxerat, in ea regione libere statim vagari & triumphare cœpit. Perhibent harum rerum scriptores, hoc exitum cœnobij quendam præfulem Georgio præfagisse. Quæ enim Georgius proximam Ecclesiam ad arcis quæ ædificabat, usum everti, & cœnacula aliaque profanis usibus destinata conclavia superstrui iussisset, eius loci Abbas eum accessisse & his verbis monuisse dicitur: *Vide Domine, quid agas: & respice eum qui in te respicit. Anne dignum est, ut tu qui non Catholicus tantum, sed Cardinalis es, & Monachus, Dei domum occupes, & ex ea tuam facias? Id quidem Deus, mihi crede, haud in ultum finet: immo poenam iam iam imminuentem video.* Vaticinium hoc minime vanum fuisse, exitus docuit, Georgio illo ipso in loco miserabiliter tum confosso, quum in supremo iam dignitatis culmine stare sibi videretur, & utrumque tam Solimannum quam Ferdinandum & spe & metu duceret, & in sua, quasi potestate haberet.*

Thefauri quos infinitos fere congeserat, percussoribus partim præda cesserunt: quos tamen ad unum omnes miserabilem quoque vitam finem habuisse, scriptores plerique testantur. Hunc exitum habuit homo omnium superbissimus (sic Hungarica loquitur historia) & in occulto omnium qui umquam vixerunt, maximus tyrannus.

III. Hoc modo regio hæc natura & situ munitissima, ut ad quam in viro qui eam tenet, vix ullus pateat aditus, belli officina, ut Xenophon de Epheso dixit, & Marrius veluti campus Christianorum & Turcarum facta est. Quamdiu Georgius Monachus vixit, una in ea, nempe Catholica viguit religio: at eo mortuo, non in diversas tantum sectas distracta, sed etiam in maximas calamitates est devoluta. Solimannus enim, annum quod ei promissum fuerat, vicentium millium scutorum tributum accipere potro recusans, Mahumetem Bassam cum exercitu ad eam occupandam misit: Ferdinandus vero defendere eam modis omnibus satagebat, sed præmissa auxilia præstare non poterat, fratris Cæsaris viribus destitutus, contra quem nihil tale metuens Mauritius Princeps Lutheranus, excitata rebellione, eo ipso tempore arma sumplerat Anno 1547. Interim Isabella quoque Regina Solimannum de filio suo, cuius Georgius tutor fuerat, in regnum restituendo urgere non desistebar, Petri Petrouitij opera potissimum ad eam rem usa, qui occulte quidem initio Lutheranus fuerat, sed Arrianismum postea aperte est amplexus; & quia frequens circa Principem erat, facile hæreseos venenum incauto adolescentis animo instillavit. Utrumque vero Georgius Blandratius perdidit, natione Pedemontanus; qui Ticini ex Inquisitorum manibus elapsus in Helvetiam primum & Germaniam, deinde in Transylvaniam profugit, ad medicam operam à Petrouitio & à Principe assumptus: sed ultra crepidam interim frequenter de rebus Theologicis diserebat, & quidem de gravissimis in tota Christiana religione articulis, in primis de Trinitatis mysterio, quod ille intellectus sui & Physicarum regularum decerpenda metiens, quum extricare se non posset, tam altum mysterium & ipse contemptim habuit, & contemptim de eo loquens, apud alios in contemptum adduxit. Rex interim sive Princeps Catholicum se simulabat, nec vivente matre vel Lutheranum vel Arrianum se profiteri audebat, quamvis aula ipsius tam Lutheranis & Calvinistis quam Arrianis pa-

veret; sed matre defuncta, animi scasa nudavit, ut paulo post dicemus.

IV. Ex altera parte Ferdinandus, cogente necessitate, diversarum sectarum homines e Germania stipendijs conductos, suis auxilio misit; inter ceteros Albæ Juliz custodia *Bartholomæo Cornuato* commendata, cuius auspiciis Lutheranzæ conciones statim in publico haberi cœperunt, quod vivente Georgio Monacho tentare nemo ausus fuerat. Sed & Mauritius Saxonizæ Dux cū duodecim peditum & tribus equitum millibus ad ferendam Ferdinando ex pacto opem in Hungariã profectus, multos Prædicantes Lutheranos secum adduxerat, qui novum Evangelium nimisquam impigre disseminarunt. Quamvis autem Mauritius nulla re memorabili perfecta immo ne viso quidem hoste, in Germaniam redierit, (*) non multo post in prælio contra Albertum Brandeburgicum interfectus, vberem tamē Pestiferæ doctrinæ iis regionibus segetem reliquit, e qua succrescēt, multo peiores ipsa radice, immo omnium deterrimæ sectæ pullulatunt, quæ etiam hæcenus extirpati nunquam potuerunt. *Petrovitius* penes quem summa rerum erat, ubi Paulum Bornemissam quoque, qui solus Episcopus in Transylvania hæcenus fuerat, patriæ tradidit, quam Turcis & hæreticis prædæ relictum intrinsecabat, ad Ferdinandum quoque abijisse accepit: eicctis passim Catholicis sacerdotibus, Monachis & Canonicis, eorum facultates fisco addidit, sicut tamen ut bonam partem ipse sibi servaret. Deinde missa ad Turcam legatione auxilia ad Transylvaniam e Ferdinandi manibus totam extorquendam, sollicitavit. A Sultano Moldaviæ præfectus & *Castumbejus* Reginæ *Isabellæ* & *Joannis* filij rebus consulere, & ubicumque ferret necessitas præsto esse iussi sunt. *Andreas* quidem *Batorius* Catholicus Princeps, ut & *Christophorus eius frater*, quem Ferdinandus pro se Transylvaniæ *Waivodam* seu præfectum constituerat, patriæ res in ruinam & exitium properantes, pro viribus suffaminabat; sed morbo & mœre confectus, impedire non potuit quo minus *Isabella* & *Joannes* Albam Juliam Turcarum ope reducti, totius fere regionis imperio potirentur. Secundum hæc *Petrovitius* non cum Moldaviæ & *Vlachizæ* tantum *Vaivodis*, sed & cum *Bassa Budensis*, & *Bosniæ* & *Belgradi Sangiacis* de federe tractavit.

V. Postquam ergo nationibus istis bellicosis quidem, sed novitatis avidis, libertas illa conscientiarum vel licentia potius, a Germanis accepta saluã

movit, à magistratu perierunt, ut non ex tolerantia quadam, sed sub legum quoque favor & præsidio, protestantium religionem exercere sibi fas & ius esset. Quod quidem Edicto *Tordæ* promulgato ipsis concessum fuit, ita tamen ut reliquæ omnes sectæ prohibitz intelligerentur, ut & Sacramentariorum, & ea quæ An. M. D. XXXVI. *Vitebergæ* à theologis decreta sunt, observarentur. Quod ubi *Solimannus*, cuius armis *Isabella* & *Ioannes* in ditionem restituti fuerant accepit, non Lutheranorum modo, sed Antitrinitariorum; & alias sectas ibi gliscere, serio eos monuit, ut novitatibus istis quamprimum obviam irent. An. 1551. Sic enim *Fumens* in Hungarica sua historia scriptum reliquit *Circa id tempus Turcarum Imperator Isabellam reginam monuit, intellexisse se, quomodo præter eam quam ipsa proficetur religionem, diversa secta in regnum irrepserint. Mandare vero, si bona ipsius gratia vellet, neullo modo eas ferat, ut qui sciat rebellionis inde nasci, inde periculum, ac tandem exitum ipsius imperio imminere sibi, vero multas molestias exitum iri. Subvertitur ut omnes istarum novitatum auctores e medio tollant.* Idem historicus *Solimannum* graves lætæ mandati huius causas habuisse addit. *Jam dudum namque ait, hæretici in hoc regno nilulati fuerant & publicis suis concionibus zizaniam suam longe lateque disseminaverant, adeoque multos ab Ecclesia unitate diverterant, immo nisi hoc mandatū eis metum iniecisset, iam totum regnum erant inossuri: qui tamen mox uti Turcicus Imperator iusserat, undique proscripti fuerunt & expulsi.* Hæc *Fumeus*. In commentarijs veto quos penes me habeo, annotatum reperio, *Reginã Catholicæ religionis valde studiosam utpote illustrissimã illa & optima Jagellonica Polonorum regum stirpe progatam, magna curam in hanc rem incubuisse, & diversarum sectarum Prædicantes e regno facessere iussisse, publice etiam proposito Edicto, ne cuiusquam alteriusquam Catholicæ religionis exercitium permitteretur. At illi vna parte egressi, altera rursus subingrediebantur, scelestissimi Petrovitij favore, & adolescentis Principis coniventia, cuius aures & animum *Biandræus Arrianus* iam dudum occupaverat; sic ut qui corporis sanitatem tuendam susceperat, eius animæ exitum procuravit. Quis exitus huius hominis fuerit quæris; Quis alius, quæso, nisi eo dignus, qui & Principem & Principis gubernatorem, adeoque tot animas perdidit!* Quum enim Anno M. D. LXXXVIII. Albæ Juliz in cubiculo horrendam neficiã

a Hist. Hung. lib. 6.

quid